

bron är smal som äggen på en sabelklinga, så kan man hålla tusen mot ett, att den arma själen snubblar och faller ned; men engeln Azraël är då tillhands och hugger tag i den nämnda härflätan och hjälper sålunda stackaren öfver, så vida han ej är så belastad med synder, att härflätan brister under hans tyngd. Jag tror dock, att Riffboerna gerna kunde låta bli att ha någon piska, ty jag betviflar högeligen att någon engel gör sig besvär med att hjälpa dem. Är det fråga om en muslimmannisk engel, så har han i alla händelser ej stort skäl dertill; ty med deras Mahomedanism lär det ej vara så helt. Den lär vara starkt blandad med gammal hedendom. Provinsen Riff, som utgör sydöstra delen af Maroccos medelhafskust, är bebodd af ett vildt släkte, troligen afkomlingar af landets ur-innevånare (måne Iberer?). Detta kustland hetes visserligen lyda under Sultanen i Marocco; men han har dock aldrig lyckats att fullkomligt underkufva detsamma. Det tar ej mot hvarken Kaider (ståthållare) eller Kadis (domare) af Sultanen, utan hvar Riffbo gör hvad han vill och kan, så långt bössan och armen förmår. De enda, som har något inflytande bland dessa vildar, är presterna, ett slags hedniska eremithelgon, som bor här och där i landet i små enstaka murade kulor eller grafvar, framför hvilka vanligen är ett altare, på hvilket offertjensten förrättas. Kring en sådan eremit eller prestboning samlar sig sedan måhända en klunga folk, som där bygger sina kojor och till en viss grad låter styra sig af presthelgonet. Så har det ju för öfrigt gått till i alla tider. Det enda, hvarmed man i början kunde styra menniskorna, var alltid religion. Vifden, som ingenting eger, och som t. o. m. på sjelfva lifvet ej gerna kan sätta öfverdrifvet värde, måste ju kunna trotsa hvarje makt utom en öfverjordisk. Sedan hyfsningens bana sålunda är beträdd, kommer andra förhållanden. Hela gången af styrelseformerernas historia skulle kunna sammanfattas i ordena: Gud, svärdet, lagen.

Från bössmedjornas torg förde oss Hamet genom en del smala gränder till *bazaren*, ett par smala, vinklande och hvarandra korsande gator omgifna af bodar på ömse sidor och täckta med ett rörgaller, på hvilket klastunga och bladrika vinrankor gymnastiserade, krypande ut och in mellan gallrets pinnar. Bo-

darna liknade helt små stånd, insatta tre fot öfver marken i en mur. De stängdes på samma sätt som våra vanliga marknadsstånd medelst två luckor, af hvilka, då boden öppnas, den ena slås ned och får tjena till disk, den andra slås upp och blir tak öfver disken. Golfvet i den lilla boden är i samma höjd som disken, och där sitter den allvarsamma turban- och burnusklädda köpmannen med under sig korslagda ben. Tofflorna tar han af sig, då han går in i boden och ställer dem på det uppslagna taket. På ömse sidor om sig har han hyllor, där tygerna och de andra varorna ligger. Han räcker dem med handen utan att stiga upp, och på köparens begäran tar han ned den packe, man pekar på, och lägger fram den på disken framför sina knän. När man då sett på den, lägger han den tillbaks på hyllan; allt utan att yttra ett ord eller förändra en min i sitt ansigte. Frågar man priset, så sätter han upp ett par eller flera fingrar till utmärkande af ett lika antal af något mynt. Hvad det är för mynt får man gissa sig till af varans beskaffenhet. Någon skymt af förnöjelse uttrycker hans ansigse, endast då man går sin väg och lemnar honom i fred; och så försjunker han i fullkomlig orörlighet och domning igen, tills han på nytt blir störd af någon förarglig, frågvis köpare.

På en af smågatorna gick vi förbi porten till ett litet kyffe, där en hop pojkar, sittande med korslagda ben på golfvet, läste högt på tabeller, alla på en gång; ett förfärligt väsen! Detta var en morisk skola. Den, som ej hos oss sett och hört en lancasterskolas oljud, skulle troligen utropat: »ännu ett bevis på det barbariska tillståndet här i landet!» I dessa skolor undervisas i läsning och skrifning. Det är endast de förmögnares barn, åt hvilka denna höjd af lärdom meddelas. När vi tittade in genom dörren, stannade läsningen tvärt, och en fullkomlig tystnad inträdde. Det var dock ej nyfikenhet, som mötte oss i de på oss riktade pojkögona, utan ett redan tydligt hatfullt förakt. — Först då vi aflägsnat oss ett stycke, återbegan läsningen; men ingen enda pojke såg jag vända på hufvudet, för att se efter oss. Någoting så uselt som en kristen hund kunde inte reta en rättrogen skolpojkes nyfikenhet! Måhända var det

då också Koran man läste. — Nå, nå, om man i en folkskola hos oss läste i Bibeln och en turk tittade in?

När vi kom hem, hade vi just satt oss att göra litet dagboksanteckningar, då vi hörde någon uppe på taket ropa oss. Vi gick uppför trappan, som ledde dit upp, och såg framför oss en jude, åtföljd af en äldre och en yngre judinna, båda i högtidsdrägt. Juden befanns vara franska konsulatets tolk, och den äldre qvinnan var hans hustru. Den yngre var hennes dotter och hade för tre dar sedan stått brud och blifvit gift med en af hans släktingar. Besöket var tillståndt af vår vän engelske konsuln. Vi besåg både ansigten och drägter, tackade der-efter och tänkte gå ned i vårt rum igen; men juden vinkade åt oss att följa med honom, hvarpå han från vårt tak gick öfver till grannhusets tak, så derefter öfver ännu ett par andra tak och slutligen ner utför en trappa, hvarefter vi befann oss på den inre gården i ett rikt judiskt hus. Man bjöd oss in i ett af sidorummena och undfägnade oss med bakelser och likör — återstoden af bröllopskalaset! Utkomna härifrån, mötte vi vår värd Nahum, som sökte efter oss för att föra oss till en af de rikaste moriska köpmännernas hus. Denna köpman var bror till maroccanska konsuln i Gibraltar, och det var på denna grund man hade kunnat skaffa oss tillåtelse att bese hans hus. Detta var inredt på samma sätt som jag förut beskrifvit om moriska hus, endast mera rikt än vanligt. De rum, som låg på nedra botten kring gården, fick vi dock ej se; ty där bodde hans qvinnor; och gubben tycktes mycket ifrig att få oss genast en trappa upp. När vi kom tillbaks, efter att ha besett öfre våningen, var dock gubben nog oförsigtig att gå förut. Genast fick jag — jag vet ej hur — en sten i min stöfvel, hvilket tvang mig att stadna några ögonblick efter. Jag hade också ej missräknat mig på den qvinnliga nyfikenheten. En af gardinerna framför Haremsdörren upplyftades genast, och jag fick en liten tittin i ett rum, där fyra fruntimmer satt med korslagda ben på madrasser på golfvet. Drägterna skymtade i rödt och guld; men det vackraste var ett ansigte med ett par blixtrande ögon; hela synen var dock blott ett stjernskott; täcket föll ner igen.

Vi hade den turen, att det på aftonen samma dag var icke mindre än två bröllop i judarnas stadsdel. Vi besökte dem begge, så att vi fick fullkomligt reda på, hur man bär sig åt, då man gifter sig i det Tetuanska Canaan. På båda ställena gick alldeles lika till. Bruden, i full högtidsdrägt, satt på en upphöjd stol i ett litet rum invid byggnadens gård, och på ömse sidor om henne stod några gamla qvinnor med ljus i händerna. Gården och rummet var proppfulla af folk, som kommit att »se bruden». Bruden hade en stor röd sminkpladaska på hvardera kindbenet. Det hör till bruket, att hon hela afton oafåtligt skall blunda — en reglementerad blygsamhet! Hennes ögonhår är derföre penslade med en saft, hvilken, på samma gång som den svärtar ögonhårena, har den egenskap att klibba ihop ögonlockena — för all säkerhets skull! Sedan bruden sålunda var visad, bars hon i procession till brudgummens hus. En skara folk gick före och efter med lyktor och stora vaxfacklor under sång och buller af pipor och trummor. Brudgummen satt i sitt hus, i förnämsta rummet, väntande på bruden. Midt emot honom, på ett slags bred hylla mellan golf och tak (lik våra möbelbodars hyllor, på hvilka man uppställer soffor, stolar (etc. satt några judinnor i full kostym. Detta är brudens väninnor, och med dessa tillbringar hon natten deruppe på hyllan, och brudgummen får sitta hela natten nedanför och titta upp till rariteten på hyllan. Först dagen derpå, sedan brudgummen varit i synagogan och där gjort sin bön, ger han efter återkomsten bruden en ring, och dermed är de gifta. — Morernas bröllop lär gå något anorlunda till. Bruden visas ej, och från sitt hem bärs hon i ett slags täckt bur till brudgummens hus, där ett slags vigsel genast verkställs af den musulmanska presten.

Under våra kringvandringar i staden i sällskap med Drummond Hay, förde han oss bland annat en gång i morernas stad in på en rakstuga, hvilken tillika tjenade till kafé. Barberaren höll också just på att raka hufvudet på en rättrogen, och fortfarande, under det att vi på bänken midt emot intog ett förträffligt kaffe utan grädda ur små moriska koppar. Téfat nyttjades ej till dessa, utan koppen stod i något, som liknade en äggkopp hos oss.

Från rakstugukafét begaf vi oss till vakten vid kaidens palats, för att få ett par man med oss till betäckning. Vi ville nämligen vandra ett stycke utom staden, och utan betäckning är detta ej möjligt; man skulle genast bli skjuten. Straxt utanför stadsporten stiger berget brant uppför. På östra sluttningen af detsamma ligger stadens båda begravningsplatser: morernas och judarnas. En djup klyft, som sönderdelar bergsluttningen, skiljer dem åt. Morernas grafvårdar hade utseendet af små kappeller, hvaradera med en hästskobåge framtill. Kristna hundar, som vi, kunde dock ej få ingå på denna heliga mark, lika litet som vi kunde få gå in i Mezquitorna i staden. Vår vandring gällde derföre judarnas kyrkogård, derifrån man hade en präktig utsigt öfver staden, dalen, bergstrakten och hafvet, alltsammans under en prakthimmel. Judarnas grafvårdar utgjordes af smala, långa stenar med hebreiska inskrifter (hvarje jude i Tetuan förstår och skrifer ett slags hebreiska). Stenen reses ej upp, utan läggs på grafkullen, hvilken bakas af lerbruk, hvarpå både sten och kulle hvitmenas med kalkbruk. På afstånd ser dessa grafvårdar ut, som hade man utlagt hvita lakan eller svepdukar på den gröna bergsluttningen. På de äldre grafvarna var hvitmeningen borta, och mången sten var undergräfd och nedramlad från sin kulle. Orsaken till dessa helgerån blef oss tydlig, då från sitt gömställe bakom några buskar sprang upp en flock vilda hundar. Musulmannen slår aldrig ihjäl en hund. Detta släkte växer derföre här, såsom i allmänhet i musulmanska länder till en odräglig mängd. Utsvultna och eländiga ses de stryka om på gatorna efter rof. En mängd af dem vistas ständigt på kyrkogården, och de föder sig där med uppkraftade lik, sade oss våra följeslagare.

En eftermiddag red vi under betäckning till ett landthus och trädgård nere på huertan, begge tillhöriga samma moriska köpman, hvars hus i staden vi hade fått bese. — Det var en af de rikaste trakter jag någonsin genomfarit. Ofantliga rörhäckar inhägnade otaliga trädgårdar. Innanför häckarna skynittade dungar af orangeträn med små guldkulor, omvexlande med massor af andra fruktträn, och trädgårdsland frodades med allsköns ätbar härlighet. Efter en timmes ridt mellan dessa väl

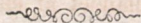
omgärdade paradiset och efter öfvervadandet af en flod nådde vi vår moriska köpmans trädgård, hvilken låg i utkanten af huertan vid foten af bergslutningen. Sedan vi bultat en stund på trädgårdsporten, hördes äntligen en röst innanför. Efter något samspråk öppnades en lucka, genom hvilken mannen innanför tittade ut för att försäkra sig om, att vi verkligen var dem, vi gifvit oss ut för och icke måhända i stället röfvare, som ville lura sig in, för att plundra. Mannen var en slaf, som gjorde tjänst som trädgårdsmästare och vaktare af stället. Midt i trädgården låg ett landthus, en hvit, noga tillsluten byggnad, i hvilken vi ej fick gå in. Växtligheten i trädgården var obeskrifligt rik. Från ett lusthus, som låg på en upphöjdare mark i ena hörnet af trädgården, hade man en öfversigt öfver hela den vattnade huertan med det hvita Tetuan uppåt sitt bruna berg i fonden.

På aftonen samma dag blef vi vittnen till en barbariskt egendomlig ceremoni i vår judes hus. Det hade nu just varit judarnas påsk (begynnelsen af utvandringen ur Egypten, påsklammet) och nu instundade den stora fastan (lidandet under flykten) och derefter löfhyddohögtiden (nomadlivet i öknen). Fastan räcker i 26 timmar, under hvilken tid ej den ringaste näring eller dryck bestås. Efter fastedygnets slut intar familjen tillsammans en måltid, bestående af höns. Hvar och en manlig medlem af familjen skall då ha till mat en tupp och hvar och en kvinnlig en höna; så är bruket. Nu på aftonen före fastans begynnelse var den stora hönsslagten. Alla husets medlemmar hade församlat sig på gården. Husfadern tog ett fjäderfä i sender och förde det, under mumlandet af en bön, öfver hufvudet på den af familjens medlemmar, som sedermera efter fastans slut skulle uppäta samma kräk. Derefter afskar han med en rakknif hönans nacke.

Tidigt på morgonen den 8:de Oktober red vi från Tetuan i sällskap med kaptenen på en Gibraltarskonert, med hvilken vi skulle segla hem. Under det vi färdades genom judarnas stad, mötte vi stora lass med rör och löf, som kom in från landet, och på husenas platta tak var man ifrigt sysselsatt med att af dessa materialer uppbygga löfhyddor. Så länge löfhyddohögtiden

räcker, bor man sedermera deruppe på takena, sade man mig. — Då vi lemnat staden, förde vägen först öfver en fruktbar åkerslätt och sedermera genom yppigt gräsbevuxna träsktrakter längs stranden af en flod ned till hafvet. På halfva vägen låg ett vakthus (Dar-l-Baida), liknande det jag förut beskrifvit på vägen mellan Tanger och Tetuan, och nere vid hafvet, vid flodmynningen, såg jag ännu ett vakthus. Detta sista var dock så till vida olikt de andra, att det bestod af ett fyrkantigt torn med kanoner uppe på platformen. Till tornet fanns ingen annan ingång än medelst en stega, på hvilken man uppklättrade till tornets platform.

Vår hemsegling, som under gynsamma omständigheter kunnat gå på fem å sex timmar, blef genom stiltje och strömdrag förlängd till fyra dygn. Vår tröst under tiden var de pittoreska afrikanska och spanska kusterna; den underliga Gibraltarklippan, som vexlade form och teckning, allt efter som vi skred fram eller sattes tillbaks af strömmen, och sålunda kom att se den från olika håll; ett härligt väder; hajar, delphiner och flygfiskar och andra tropiska hafsscener, och framför allt dessa, all beskrifning trotsande, i härlighet allt annat öfvertärfande solnedgångar! Detta solnedgångens praktfärgskådespel räcker här i Gibraltartrakten, under tusen omvexlingar, stundom ända till bortåt en hel timma, och derefter kommer det snabba mörkret och kastar sin juvelnistrande mantilla öfver Spaniens skönhet.

Anmärkning.

För i boken förekommande spanska ord har det spanska ljudbeteckningssättet blifvit följdt. I afseende härå kan, såsom det väsendtligaste, anföras, att

- vokalerna *o* och *u* ljuder såsom de fransyska *o* och *ou*, aldrig som slutna svenska *o* och *u*;
- tecknet *ñ* uttalas ungefär som *nj*, t. ex. *despeña*, *doña* såsom *despenja*, *donja*;
- bokstäfverna *ch* uttalas ungefär som *tj*, t. ex. *chulos*, *muchacho* såsom *tjulos*, *mutjatjo*;
- bokstäfverna *ll* uttalas, äfven i början af ett ord, ungefär som *lj*, t. ex. *Sevilla*, *llano* såsom *Sevilja*, *ljano*;
- bokstafven *j* uttalas som tyskt *ch*. endast något lenare, t. ex. *majo*, *jota* såsom, efter tyskt uttal, *macho*, *chotta*; samma ljud har bokstafven *x*, hvarför den i nyare spansk rättskrifning utbyts mot *j*, så att man får se *Lindaraxa* och *Lindaraja*; *Xeres* och *Jerez*, *Don Quixote* och *Don Quijote*; samma ljud har äfven *g* framför de mjuka vokalerna (*e* och *i*), men framför de öfriga, de hårda, låter den såsom hårdt svenskt *g*, t. ex. *Gerona*, *Gibraltarr* såsom, efter tyskt uttal, *Cherona*. *Chibraltarr*; men deremot *garbanzos*, *Gomez*, *gustar* såsom svenskt uttalade (obs. dock första anm. om vokalerna *o*, *u*) *garbánsos*, *Gomés*, *gustár*;
- bokstäfverna *gu* och *gu* framför *e* och *i* uttalas såsom samma bokstäfver i samma ställning i fransyskan, t. ex. i ordena *guerra*, *quemadero* uttalas första stafvelserna liksom de första stafvelserna i de fransyska ordena *guerre*, *guérir*; framför öfriga vokaler hörs deremot *u*, så att t. ex. i ordet *guantes* hvarje bokstaf hörs med det densamma tillkommande ljud.

STOCKHOLM

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

STOCKHOLM

ALBERT & BERNHARDT

Anmärkta Tryckfel.

Sid.	9,	rad. 11	nedifrån står:	<i>betrödda</i>	läs: <i>beströdda</i>
"	16,	" 19	uppifrån "	<i>hidrade</i>	" <i>hindrade</i>
"	16,	" 2	nedifrån "	<i>tåsnå</i>	" <i>stånå</i>
"	32,	" 5	" "	<i>bvarter</i>	" <i>qvarter</i>
"	41,	" 13	" "	<i>tillknäet</i>	" <i>till knät</i>
"	44,	" 6	" "	<i>åtnorr</i>	" <i>åt norr</i>
"	46,	" 7	uppifrån "	<i>bössskott</i>	" <i>bösskott</i>
"	57,	" 13	" "	<i>varm</i>	" <i>varmt</i>
"	81,	" 8	nedifrån "	<i>en så</i>	" <i>en, så</i>
"	99,	" 12	" "	<i>batraktade</i>	" <i>betraktade</i>
"	100,	" 12	uppifrån "	<i>befinna</i>	" <i>befinnas</i>
"	130,	" 2	" "	<i>hellerorsaken</i>	" <i>heller orsaken</i>
"	145,	" 5	" "	<i>åderlät</i>	" <i>åderlät</i>
"	163,	" 7	" "	<i>Öfversigt</i>	" <i>Öfversigt</i>
"	102,	" 18	nedifrån "	<i>stolar(etc.</i>	" <i>stolar etc.)</i>

STOCKHOLM,

HULDBERG & KOMP'S BOKTRYCKERI,

1860.

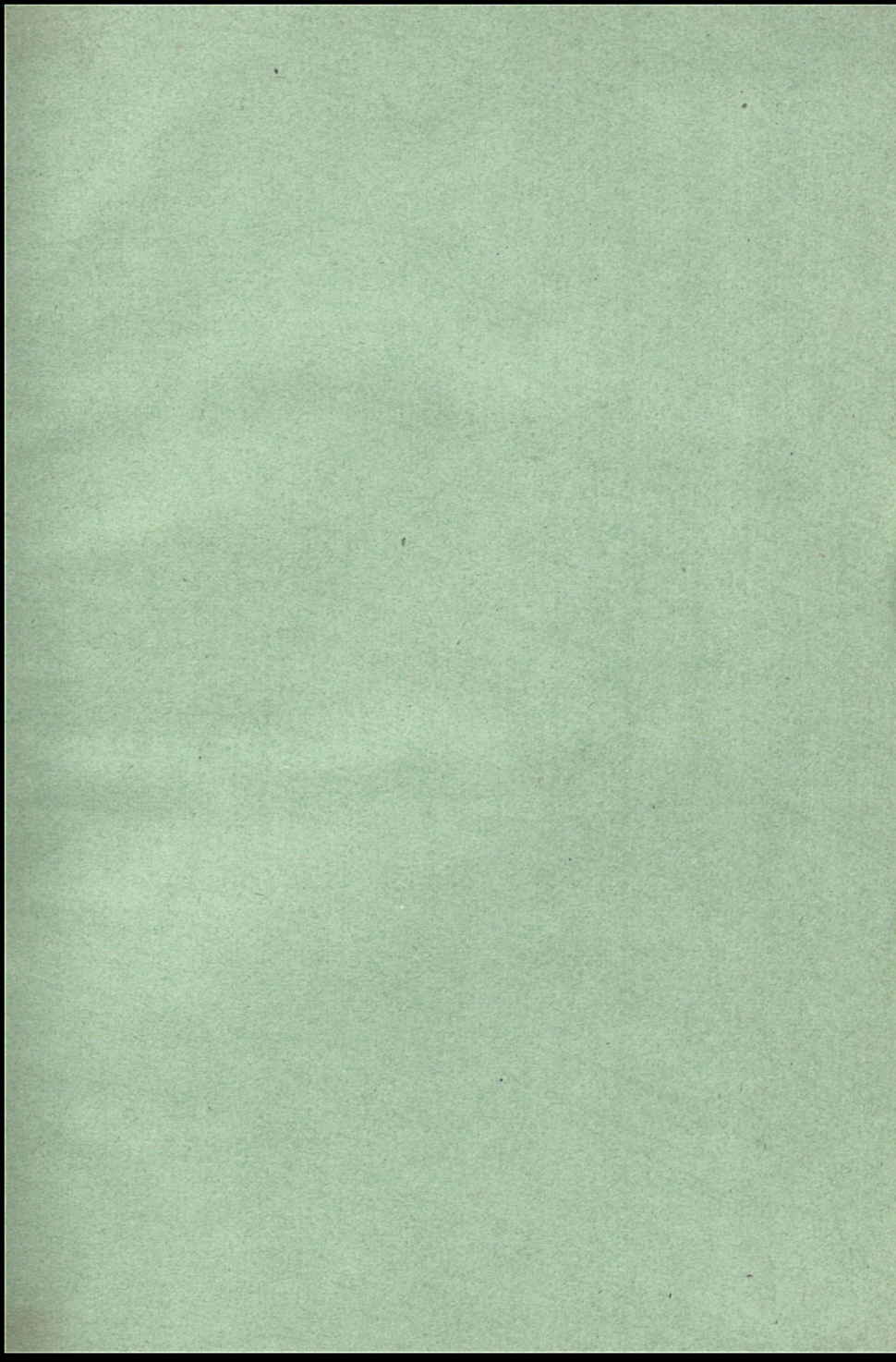
Листок 1

№ п/п	Имя	Возраст	Состояние	Содержание
102	Иванов	18	здоров	100
103	Петров	17	здоров	100
104	Сидоров	16	здоров	100
105	Климов	15	здоров	100
106	Васильев	14	здоров	100
107	Попов	13	здоров	100
108	Смирнов	12	здоров	100
109	Морозов	11	здоров	100
110	Иванов	10	здоров	100
111	Петров	9	здоров	100
112	Сидоров	8	здоров	100
113	Климов	7	здоров	100
114	Васильев	6	здоров	100
115	Попов	5	здоров	100
116	Смирнов	4	здоров	100
117	Морозов	3	здоров	100
118	Иванов	2	здоров	100
119	Петров	1	здоров	100
120	Сидоров	0	здоров	100

Итого

Всего

120

Biblioteca Regional
de Madrid Joaquín Leguina

1345715

